

**PROGRAM WYCHOWAWCZY
DLA KLAS MUNDUROWYCH UCZESTNICZĄCYCH W PILOTAŻU
ROK SZKOLNY 2017/2018**

Program wychowawczy stanowi narzędzie wsparcia w procesie kształtowania pożądanych postaw uczniów klas mundurowych – w ramach przygotowania do ew. podjęcia służby wojskowej. Docelowo elementy obligatoryjne programu wychowawczego klas mundurowych powinny znaleźć odzwierciedlenie w programie wychowawczym szkoły, pozostałe elementy stanowią propozycje programową dla szkół. Obecny program jest elementem procesu pilotażu certyfikowanych klas wojskowych na semestr letni 2017/2018.

1. Wartości pożądane – sylwetka absolwenta klasy mundurowej

- Patriotyzm,
- Ukształtowana postawa moralno-etyczna,
- Gotowość do podjęcia służby, niesienia pomocy innym, poświęcenia,
- Odpowiedzialność,
- Hart ducha, wytrwałość i sumienność,
- Pewność siebie i odwaga,
- Ambicja, wymaganie od siebie,
- Zdolność do wyznaczania celów osobistego rozwoju,
- Umiejętność pracy zespołowej.

2. Cele wychowawcze programu:

- Kształtowanie postaw patriotycznych;
- Kształtowanie postawy moralnej;
- Kształtowanie postawy podejmowania odpowiedzialności i niesienia pomocy (służba, wolontariat);
- Zachęcenie do świadomej pracy nad kształtowaniem swojego charakteru.

Ponadto program wychowawczy ma na celu przygotowanie uczniów klas mundurowych do świadomego podjęcia decyzji o związaniu się z Siłami Zbrojnymi RP, zaangażowania w społeczne programy proobronne oraz branie przez nich odpowiedzialności za bezpieczeństwo i rozwój szkoły, regionu i państwa.

3. Założenia programu

Działania w ramach programu wychowawczego realizowane są w toku nauki, w ramach godzin wychowawczych oraz podczas wydarzeń, w których uczestniczą uczniowie klas mundurowych.

Kanwą pracy wychowawczej w roku 2017/2018 jest włączenie uczniów w proces uzyskania certyfikacji dla klasy mundurowej, w której podjęli oni naukę poprzez zdobycie proporca pionu klas mundurowych. Zgodnie z tradycją jednostka wykazuje, że poprzez podjęte i zrealizowane zadania stała się godna otrzymania proporca – znaku rozpoznawczego. Podczas gdy dyrekcja szkoły i grono pedagogiczne podnosi poziom szkolenia i dostosowuje go do zasad certyfikacji uczniowie dodatkowo włączają się w proces podniesienia poziomu pracy w klasie, podejmują wyzwania i współzawodnictwo. W ramach oceny spełnienia warunków certyfikacji szkoła rozlicza także spełnienie podjętych w ramach programu zdobywania proporca wyzwań uczniów i klas.

4. Zadania do podjęcia w ramach programu

Zadanie 1 (wspólne dla pionu klas mundurowych)

Zadaniem wspólnym podejmowanym przez cały pion klas mundurowych jest obranie Patrona (Bohatera). Postać Patrona powinna stać się dla kadetów wzorem postaw, historia Patrona powinna być dla uczniów inspiracją w ich ścieżce rozwoju. Wyboru Patrona należy dokonać z uwzględnieniem lokalnej historii i tradycji, specjalności szkoły itd. Patrona wybieramy spośród postaci i jednostek podziemia niepodległościowego – od I konspiracji (od 1939) do Żołnierzy Niezłomnych (do 1963). Postać Patrona powinna być istotnym odniesieniem w pracy wychowawczej. Wokół tej postaci winny ogniskować się wydarzenia organizowane przez szkołę, konkursy historyczne itp. Postać taka powinna być także wyróżnikiem szkoły, pozwalać budować odrębność i samoidentyfikację uczniów jako wychowanków szkoły inspirowanej postacią tego Patrona.

Patronem szkoły może być zarówno konkretna postać historyczna jak i konkretny oddział wojskowy. Zachęcamy jednak do przyjmowania możliwie zindywidualizowanych Patronów. Wskazane jest wybranie postaci związanej z regionem (najlepiej powiatem, co najwyżej województwem), tak aby uczniowie mogli poszukiwać śladów życia tej postaci lub uczestniczyć w upamiętnianiu konkretnych wydarzeń związanych z Patronem w swojej okolicy. W przypadku szkół na terenach, gdzie brakuje rodzimych odniesień do walk w okresie II wojny światowej, warte rozważenia jest obranie za patrona osoby/jednostki związanej z terenem, z którego pochodzi istotna część ludności przesiedlonej po wojnie. Pozwoli to utożsamić się choć części uczniów z rodzinnymi historiami. Pożądane jest nawiązanie kontaktu z osobami, które mogą być świadkami życia patrona (kombatantami danego oddziału, krewnymi bohatera). Wskazane jest także by wybór Patrona został przeprowadzony w formie maksymalnie włączających uczniów w wybór. (propozycja w załączeniu)

Wybór Patrona pionu klas mundurowych jest niezależny od tego czy szkoła posiada patrona, w założeniu ma być wyróżnikiem pionu wojskowych klas mundurowych.

W ramach popularyzacji wiedzy o Patronie szkoła przeprowadzi konkurs tematyczny poświęcony Patronowi, wydarzeniom z nim związanym itp.

Zadania 2-6 do podjęcia przez każdą klasę

- 2) W każdy poniedziałek uczniowie klas mundurowych przychodzą do szkoły w mundurach (niezależnie czy jest to dzień zajęć przedmiotu edukacja wojskowa) i rozpoczynają pierwszą lekcję od odśpiewania hymnu narodowego.
- 3) W każdej klasie zorganizowane zostanie spotkanie z żołnierzem wojsk operacyjnych lub obrony terytorialnej poświęcone wyborowi kariery wojskowej.
- 4) W każdej klasie zostanie przeprowadzona lekcja wychowawcza w formie debaty oxfordzkiej (lista proponowanych tematów w załączeniu).
- 5) Każda klasa mundurowa przygotowuje obchody jednego święta/jednej rocznicy w środowisku swojego działania (apel dla szkoły, przygotowanie obstawy uroczystości miejskich itp. – istotne jest zaangażowanie uczniów w przygotowanie wydarzenia, a nie tylko udział w nim).
- 6) Przeprowadzenie dyskusji w oparciu o jedną z lektur/film z załączonej listy. Możliwość rozszerzenia wiedzy o wydarzeniach poprzez referaty/prezentacje uczniów, nakreślenie kontekstu historycznego przez nauczyciela itp.

Zadania do podjęcia przez każdego ucznia indywidualnie lub w grupach

- 7) Każdy uczeń lub grupa uczniów podejmie wolontariat / służbę w środowisku lokalnym działania szkoły (np. opieka nad kombatantem, miejscem pamięci, grobem bohatera).

- 8) Każdy uczeń przeczyta co najmniej jedną lekturę lub obejrzy jeden film z załączonej listy.[Jeśli do omówienia w klasie wybrano film to każdy uczeń przeczyta jedną lekturę z ww. listy według własnego wyboru i zainteresowań, jeśli nauczyciel wybrał do omówienia lekturę to jej przeczytanie zalicza to zadanie].
- 9) Fakultatywne propozycje programowe
- Przeprowadzenie wycieczki szkolnej o charakterze historyczno-patriotycznym
 - Współpraca z kombatantami/działaczami opozycji niepodległościowej. Wizyta bohaterów w szkole i przedstawienie własnych doświadczeń z dzieciństwa.
 - Przygotowywanie prezentacji o Patronie lub innym bohaterze – elementy utożsamienie się uczniów z bohaterem
 - Udział w programie IPN „Wojsko Polskie w służbie historii”
 - Udział w projektach skierowanych do klas mundurowych realizowanych w ramach zadań publicznych MON
 - Przeprowadzenie zawodów sportowo-sprawnościowych (wybrana dyscyplina lub dyscypliny), do których uczniowie przygotowywać będą się indywidualnie pracując nad podniesieniem swojej sprawności poprzez systematyczny trening (praca nad systematycznością, automotywacją). Wedle możliwości zalecany nadzór instruktora WF ze współpracującej jednostki wojskowej nad motywowaniem (wyznaczaniem progów sprawnościowych uczniów w porozumieniu z nauczycielem WF). Wojskowy instruktor wzięłyby również udział w zawodach sportowych w roli głównego sędziego. W przypadku braku instruktora wojskowego zadanie może także podjąć uprawniony przedstawiciel organizacji proobronnej.

Lista lektur i filmów

Powieści i opowiadania:

- **Józef Mackiewicz - „Droga donikąd”**
Bardzo dobrze rozrysowane sylwetki bohaterów, akcja toczy się na Wileńszczyźnie, zawiera wiele wątków autobiograficznych. To doskonała analiza komunizmu – systemu, który niszczy charaktery ludzi, także tych, którzy wydawali się prawi i ugruntowani w swoich przekonaniach...
- **Sergiusz Piasecki „Zapiski oficera armii czerwonej”.**
Groteskowo opisana okupacja sowiecka we Lwowie. To w zasadzie tragifarsa, uświadamiająca tym, którzy nie rozumieją czym był najazd Sowieców, z jakimi – oprócz codziennego terroru – ogromnymi różnicami kulturowymi i cywilizacyjnymi musieli się zderzyć mieszkańcy okupowanych terenów.
- **Gabriel Maciejewski – „Baśń jak niedźwiedź. Polskie historie”. Cz. I**
Doskonałe szkice dotyczące ludzi i zdarzeń, istotnych dla polskiej świadomości, tożsamości, a mało znanych, niedocenianych. Bardzo ciekawa lektura, zadziwiająca, odkrywczą i budującą.

Wspomnienia:

- **Andrzej Chciuk „Atlantyda. Opowieść o Wielkim Księstwie Bałaku”.**
Cudowna, ciepła, zabawna i bardzo mądra książka, ukazująca fenomen Kresów, współistnienie i współżycie przedstawicieli różnych narodów (Polaków, Ukraińców, Żydów), zamieszkujących okolice Drohobycza.

- **Mieczysław Jałowiecki - „Na skraju imperium”.**
Obszerne, barwne wspomnienia, ukazujące losy kresowego szlachcica, który piastował wiele ważnych funkcji państwowych. Opisuje realia życia ziemiaństwa, obyczajowość, relacje, krajobrazy, a także kondycję Polski pod zaborami i po odzyskaniu niepodległości.
- **Karolina Lanckorońska – „Wspomnienia Wojenne”.**
Silna, prawa kobieta, pierwsza kobieta profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Więziona przez Sowieców i Niemców. Podczas aresztowania w 1942 roku i przesłuchań przez Gestapo w Stanisławowie, przesłuchujący ją oprawca, szef gestapo Hans Kruger – będąc przekonany, że jego ofiara nie przeżyje, wyjawiał jej prawdę nt. zamordowania lwowskich profesorów oraz akcji wymordowania polskiej inteligencji w Stanisławowie. Raport Karoliny Lanckorońskiej (opublikowany w 1977) były ważnymi dowodami przy próbach wyjaśnienia zbrodni lwowskiej.
- **Kajetan Rylski „Wilczęta. Rozmowy z dziećmi Żołnierzy Wyklętych”.**

Dziennik:

- **Zdzisław Broński „Uskok” - „Pamiętnik”.**
Pierwsza część Dziennika może być trudna dla młodzieży, bowiem autor dokonuje analizy społeczno-politycznej Polski opanowanej przez komunistów. Ta część dowodzi jak szeroką wiedzę i doskonały zmysł analityczny miał Zdzisław Broński. Jednak zdecydowanie łatwiejsze do czytania, ale jednocześnie wstrząsająca będzie dalsza część książki. Jest to bowiem dziennik pisany na bieżąco, aż do ostatnich godzin życia dowódcy oddziału, człowieka zdeterminowanego, żołnierza podziemia antykomunistycznego. Jedyne takie świadectwo, bardzo ważne, wyjątkowe.

Publicystyka polityczna:

- **Józef Mackiewicz – „Sprawa mordu katyńskiego”.**
Mackiewicz wraz z Ferdynandem Goetlem byli pierwszymi polskimi świadkami zbrodni w Katyniu. Mackiewicz wziął bowiem udział w zorganizowanej przez Niemców pod auspicjami Czerwonego Krzyża ekshumacji polskich oficerów w Katyniu. Następnie, już na emigracji opisał wszystko co widział i co udało mu się ustalić. Wstrząsające świadectwo.
- **Józef Mackiewicz z tomu: „Fakty, Przyroda, Ludzie” – reportaż „Ponary – baza”.**
Opis strasznej zbrodni dokonanej przez litewskich policjantów w służbie SS na Żydach. Mackiewicz był mimowolnym świadkiem masakry.

Teksty źródłowe:

- **Grzegorz Wąsowski (do wyboru) „Szkice o Żołnierzach Wyklętych i współczesnej Polsce”.**

Filmy

- Katyń – Andrzej Wajda
- „Wołyń” – Wojciech Smarzowski
- „Miasto 44” – Jan Komasa
- Zamach – Jerzy Passendorfer [Film o zamachu na Franza Kutscherę].
- Akcja pod arsenałem – Jan Łomnicki
- Generał „Nil” – Ryszard Bugajski
- Teatr Telewizji: Inka. 1946 – Wojciech Tomczyk.

- Dokument: Usłyszcie mój krzyk [film o Ryszardzie Siwcu, który dokonał samospalenia na Stadionie Dziesięciolecia w akcie sprzeciwu wobec udziału Polski w interwencji w Czechosłowacji w 1968].
- Popiełuszko. Wolność jest w nas – Rafał Wieczyński
- Czarny Czwartek. Janek Wiśniewski padł – Antoni Krauze [Historia Brunona Drywy oraz innych mieszkańców Gdyni. W Czarny Czwartek, 17 grudnia 1970 roku, zginęli oni z rąk wojska i milicji.]
- Jack Strong – Władysław Pasikowski [Historia płk. Ryszarda Kulińskiego]
- „Karbala” – Krzysztof Łukaszewicz
- Film przygotowany dla klas mundurowych w ramach grantu MON (Towarzystwo Projektów Edukacyjnych, dostępne materiały do przeprowadzenia lekcji)
- Wybrany film w ramach projektu „Ochotnicy na straży Rzeczypospolitej” (Towarzystwo Projektów Edukacyjnych, dostępne materiały do przeprowadzenia lekcji)

Tematy do debat oxfordzkich

Debata Oxfordzka to forma, która pozwala w ciekawy i angażujący uczestników sposób omawiać trudne zagadnienia, a także która zmusza do wysiłku intelektualnego uczestników i publiczność (angażuje całą klasę, daje możliwość podjęcia ról uczniom ambitnym, jednocześnie ucząc kulturalnej dyskusji).

Pytanie do uczniów (publiczności): Czy zgadzasz się z takim twierdzeniem?

Proponujemy by kanwą do debat były np. niżej wymienione wypowiedzi:

HONOR, WOLNOŚĆ

- ***Walka beznadziejna, walka o sprawę z góry przegraną, bynajmniej nie jest poczynaniem bez sensu [...] Wartość walki tkwi nie w szansach zwycięstwa sprawy, w imię której się ją podjęło, ale w wielkości tej sprawy.***
Prof. Henryk Elzenberg
- ***Życie poświęcić warto tylko dla jednej idei, idei wolności! Jeśli walczymy i ponosimy ofiary to dlatego, że chcemy właśnie żyć, ale żyć jako ludzie wolni, w wolnej Ojczyźnie***
kpt Zdzisław Broński „Uskok” – dowódca oddziału partyzantki antykomunistycznej, zapisek z dziennika, lato 1947

SYSTEMY TOTALITARNE, BOLSZEWIZM

- ***Falszujemy rzeczywistość, stawiając niekiedy znak równania między okupacją niemiecką i sowiecką. Niemiecka robi z nas bohaterów, a sowiecka robi z nas gówna. Niemcy do nas strzelają, a Sowietci biorą gołymi rękami. My do Niemców strzelamy, a Sowietom wpełzamy w dupę. To nie jest więc żadna analogia, lecz odwrotność.***
Józef Mackiewicz, Nie trzeba głośno mówić, Instytut Literacki, Paryż 1969.

NACJONALIZM – WYPACZENIE PATRIOTYZMU

- ***Dla nacjonalizmu charakterystyczne jest to, że uznaje tylko dobro własnego narodu i tylko do niego dąży, nie licząc się z prawami innych. Patriotyzm natomiast, jako miłość ojczyzny, przyznaje wszystkim innym narodom takie samo prawo jak własnemu, a zatem jest drogą do uporządkowanej miłości społecznej.***
Jan Paweł II, *Pamięć i Tożsamość*

O debatach oxfordzkich czytaj: <http://www.klubdebatoksfordzkich.uw.edu.pl/zasady/>